

CLB-handreiking: (huiselijk) geweld tegen vrouwen

(Huiselijk) geweld tegen vrouwen. Ondanks dat er maatschappelijk weinig anders is wat op zoveel afkeuring kan rekenen als geweld in de privésfeer, lukt het maar niet om de mishandelingen achter de voordeur te voorkomen en te stoppen en de slachtoffers adequaat te helpen.¹

Over hoe dit komt en wat je er lokaal aan kan doen gaat deze handreiking. De handreiking bestaat naast de inleiding uit twee onderdelen: in het eerste gedeelte beschrijven we hoe de aanpak van huiselijk geweld momenteel georganiseerd is en waarom dat beter kan. In het tweede gedeelte geven we concrete handvatten voor hoe je in jouw gemeente werk kan maken van gendersensitief beleid.

In Nederland wordt elke acht dagen een vrouw vermoord, omdat ze een vrouw is. Deze vorm van moord wordt femicide genoemd.² Een aantal jaar geleden lag dit nog op eens per tien dagen.³ In vergelijking met andere Europese landen is dit aantal erg hoog.⁴ Nederland staat in de top drie van Europese landen waar femicide het meeste voorkomt. Vaak wordt dit vooraf gegaan door bedreiging, stalking en/of (huiselijk) geweld. 45% van de Nederlandse vrouwen maakte ooit fysiek en/of seksueel geweld mee.⁵

¹ Deze handreiking hangt nauw samen [met de handreiking](#) van het CLB over de Wmo en Jeugdhulp. In deze handreiking wordt specifiek ingegaan op geweld tegen vrouwen

² Atria, [In Nederland wordt iedere 8 dagen een vrouw vermoord: Stop Femicide!](#).

³ Dit betekent niet automatisch dat femicide vaker voorkomt, wel dat het vaker als zodanig wordt gerapporteerd.

⁴ One World, [Nederland heeft een femicideprobleem](#).

⁵ Atria, [In Nederland wordt iedere 8 dagen een vrouw vermoord: 'Veranker femicide in het strafrecht'](#) en [Geweld tegen vrouwen: feiten en cijfers](#).

De positie van vrouwen in onze samenleving is niet gelijk aan die van mannen. De feministische golven hebben gezorgd voor veel en verschillende verbeteringen, maar er zijn nog steeds feitelijke verschillen zoals: het beloningsverschil tussen mannen en vrouwen bij gelijke functies, het verschil in carrièrekansen, het aandeel vrouwen dat parttime werkt in combinatie met het gegeven dat vrouwen vaker dan mannen verantwoordelijk zijn voor de zorgtaken binnen het eigen gezin en voor eventuele mantelzorgtaken.

Deze verschillen dragen ertoe bij dat vrouwen bij echtscheiding er financieel vaak substantieel slechter uitkomen dan mannen. Alleenstaande oudere vrouwen hebben na hun 66ste moeite met rondkomen en hebben een lager pensioen.⁶ Voor toekomstige generaties ziet het er niet veel rooskleuriger uit. Opvoeding is nog te vaak gebaseerd op de meer traditionele verwachtingen ten aanzien van wat mannelijk/jongensgedrag is en wat vrouwelijk/meisjesgedrag is. Echte jongens huilen niet en slaan terug, meisjes praten het uit of passen zich aan.

Dit soort stereotiepe beelden en verschillen verdwijnen maar langzaam en leiden nog steeds tot meer in plaats van minder verschillen. Een van de grootste verschillen tussen mannen en vrouwen is de kans die vrouwen lopen om slachtoffer te worden van huiselijk geweld en van geweld in de privésfeer. De overgrote meerderheid van de daders is man.

1. Beleid rond huiselijk geweld in Nederland

1.1 Femicide en het verdrag van Istanbul

Op 18 november 2015 heeft Nederland het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (verder: het Verdrag van Istanbul) geratificeerd. Het trad voor Nederland op 1 maart 2016 in werking. Het verdrag stelt eisen aan de aanpak van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (GTV&HG). Femicide valt onder de definitie van 'genderbased violence' van het verdrag van Istanbul. Op de uitvoering van het verdrag wordt toezicht gehouden door een *Groep van deskundigen inzake actie tegen geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld* (GREVIO).

De vijf doelen van het verdrag zijn:

1. Vrouwen beschermen tegen alle vormen van geweld, en geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld voorkomen, vervolgen en uitbannen;
2. Alle vormen van discriminatie van vrouwen uitbannen en gelijkheid van vrouwen en mannen bevorderen;
3. Een allesomvattend kader opzetten met beleid en maatregelen, dat slachtoffers beschermt en ondersteunt;
4. Internationale samenwerking bevorderen;
5. Met ondersteuning en bijstand aan organisaties werken aan een integrale aanpak.

---

⁶ CBS, [*Een op zes alleenstaande vrouwen met AOW heeft weinig extra inkomsten.*](#)

Het verdrag stelt eisen aan de aanpak van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld en kan gemeenten helpen om hun aanpak van huiselijk geweld verder aan te scherpen.

Meer lezen:

- VNG, [Factsheet. Het verdrag van Istanbul](#);
- Atria, [Geweld tegen vrouwen](#);
- Movisie en Atria, [Aandacht voor gender maakt de aanpak van huiselijk geweld effectiever](#).

1.2 Gendergerelateerd geweld

Vrouwen en mensen die afwijken van de (stereotiepe) gendernormen lopen meer risico om in aanraking te komen met geweld tegen hen. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor LHBTI-personen die vanwege hun seksuele oriëntatie of genderexpressie minder of niet aan het stereotiepe beeld voldoen. Niemand kan en mag dit ooit accepteren.

Vrouwen vormen de grootste groep slachtoffers van gendergerelateerd geweld. Het geweld tegen hen is onder andere het gevolg van maatschappelijke opvattingen over hoe mannen en vrouwen zich zouden moeten gedragen (stereotypen en normen) en de daaruit voortvloeiende patronen en ongelijkheden die op hun beurt het geweld ook weer in stand houden.

Rekening houden met gender betekent dat je bedacht moet zijn op deze verschillen in macht, gelijkheid, afhankelijkheid en verwachtingen ten aanzien van gedrag die vanuit de maatschappij worden toegeschreven aan mannen en vrouwen. Onvoldoende rekening houden met gender is niet alleen een vorm van discriminatie van vrouwen, maar een maatschappelijk probleem dat een hele groep benadeelt. Het Verdrag van Istanbul spreekt niet voor niets over schending van de mensenrechten van vrouwen. De overheid heeft de taak dit te bestrijden en te voorkomen.

De relatie tussen gender en geweld heeft niet alleen gevolgen voor vrouwen. Bij met name geweld tegen LHBTI-personen zien we ook een duidelijke lijn met gender.⁷ Denk daarbij aan geweld in de openbare ruimte, maar ook aan geweld in gezinnen waarin afwijking van de gendernorm niet wordt geaccepteerd.⁸ In deze context zijn ook jongens (net als meisjes) slachtoffer van gendergerelateerd geweld.⁹

Tegen alle internationale verplichtingen die voortvloeien uit het verdrag van Istanbul en tegen alle adviezen in, hebben we in Nederland geen genderspecifiek beleid. Dat kan en moet anders. Genderspecifiek beleid houdt rekening met de verschillen in macht, gelijkheid, afhankelijkheid en verwachtingen op basis van gender.

De gemeente is onderdeel van het openbaar bestuur en van de rechtsstaat en daarmee ook zelf verantwoordelijk voor de naleving van mensenrechten. Meer concreet is de gemeente verantwoordelijk voor een goede organisatie van de aanpak van huiselijk geweld, inclusief de preventie. De lokale

---

⁷ Atria, [Hulp aan transgender slachtoffers van huiselijk geweld schiet tekort](#).

⁸ Movisie, [Onzichtbaar geweld: lhbt+ en huiselijk geweld](#).

⁹ Regioplan, [De relatie tussen gender en geweld tegen vrouwen & huiselijk geweld: een analyse](#).

overheid is opdrachtgever voor de uitvoering van deze aanpak met o.a. Veilig Thuis, de crisishulpverlening, opvang, de ambulante begeleiding en jeugdhulp. Dit is onderdeel van de Wmo.

1.3 Meldingen voor, tijdens en na corona

In Nederland zijn het vooral de professionals die huiselijk geweld melden. Denk aan de medewerkers van het sociaal wijkteam, de leerkrachten in het onderwijs, de huisartsen, de wijkagenten. Juist die professionals hadden in de eerste coronaperiode bijna geen contacten meer met hun cliënten, met de ouders en leerlingen of wijkbewoners. De contacten tussen professionals en inwoners werden veel gedigitaliseerd. Hulpverleners kwamen niet meer achter de voordeur en de patiënten kwamen niet meer in de spreekkamer. Professionals stonden als het ware droog en daardoor werd er minder gesignaleerd.

Daardoor was in het eerste coronajaar eerst een afname te zien in het aantal meldingen. Dit was een vertekend beeld, daarna zagen we een toename. Zowel wereldwijd (30 tot 40% meer meldingen) als in Nederland was hier sprake van.¹⁰ Daarnaast werden de meldingen ernstiger en steeds vaker acuut. Dat wil zeggen dat de veiligheid (van vrouwen en of kinderen) in het geding was en er direct een oplossing moest komen.

Dat corona en de maatregelen rond corona tot meer huiselijk geweld hebben geleid, is verklaarbaar. Zaken als meer 'op elkaars lip zitten', het vele thuiswerken en thuisonderwijs en de onzekerheid voor veel mensen over banen en inkomsten kunnen allemaal aanleidingen zijn waardoor het geweld toeneemt. Deze zijn voorspelbaar en voorzienbaar.

Daarbij is het extra problematisch dat mensen weinig manieren hebben om zelf een melding van huiselijk geweld te doen. Bij wie moet en kun je terecht? Ons systeem van melden door professionals zorgt voor een hoge drempel voor slachtoffers en voor mensen in de omgeving van het slachtoffers. Uit de hulpverlening weten we dat er gemiddeld 33 incidenten nodig zijn voordat er een melding wordt gedaan. Veel hulpverleners, waaronder de politie, denken en redeneren vanuit dat ene incident waar zij zelf bij waren en niet vanuit het dossier van alle meldingen. Hierdoor worden meldingen niet op de juiste ernst ingeschat.

De Groep van deskundigen inzake actie tegen geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (GREVIO) heeft de wettelijke en andere maatregelen onderzocht, die Nederland neemt om uitvoering te geven aan de bepalingen van het Verdrag van Istanbul (Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld).¹¹ Een van de aanbevelingen van GREVIO is dat Nederland de wijze van het kunnen doen van een melding laagdrempeliger moet inrichten.

1.4 Geen laagdrempelige opvang

Daarnaast kennen wij in Nederland geen laagdrempelige opvang. In andere Europese landen zijn er bijvoorbeeld *family justice centers* waar je als vrouw met je eventuele kinderen gewoon naar binnen kunt lopen. In Nederland moet je eerst een route via doorverwijzingen doorlopen. Melden bij Veilig

---

¹⁰ Movisie, [Professionals zien huiselijk geweld tijdens coronapandemie toenemen](#).

¹¹ Rijksoverheid, [GREVIO's evaluatierapport](#).

Thuis kent bovendien een hoge drempel. Slachtoffers melden zich niet, omdat zij bang zijn om de kinderen kwijt te raken, en niet goed kunnen overzien wat er na de melding allemaal gaat gebeuren. Ook is er angst voor dossiervorming, omdat zij niet weten wat er wordt vastgelegd.

1.5 Betrokkenheid van de daders

In tegenstelling tot andere Europese landen is het in Nederland gebruikelijk om ook in gevallen van ernstige mishandeling de dader te betrekken in het hulpverleningsproces. Daarnaast wordt in Nederland de man vaak ingelicht, zonder dat de meldster hiervan op de hoogte is of hiervoor toestemming heeft gegeven. Dit alles onder de noemer van het 'normaliseren van contacten' (Veilig Thuis).

De kritiek van GREVIO is, dat dit een uitvloeisel van genderneutraal beleid is, terwijl bij geweld tegen vrouwen en kinderen genderspecifiek beleid nodig is.¹² Andere landen, zoals Spanje, kennen bepalingen die direct het eenoudergezag regelen bij de verdenking van huiselijk geweld. Huiselijk geweld kent vele, verschillende verschijningsvormen, fysiek en psychisch. Beiden zijn mishandeling en strafbaar.¹³

1.6 Registraties

Een van de grootste tekortkomingen in onze aanpak is dat wij in Nederland het aantal meldingen en de aard daarvan niet goed registreren. Ook de relatie tussen het slachtoffer en de dader wordt niet bijgehouden. Er worden geen landelijke cijfers meer bijeen gebracht. Dit wordt ook door GREVIO bevestigd. Daarnaast is er in Nederland geen 24-uurs hulplijn voor slachtoffers (ondanks de 24/7 bereikbaarheid van Veilig Thuis).

1.7 Veilig thuis

Niets is zo erg als je thuis niet veilig voelen. Vanuit de Wmo en de Jeugdwet hebben gemeenten wettelijke taken voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, zoals de inrichting van een Veilig Thuis-organisatie. Er zijn 26 Veilig Thuis regio's. Veilig Thuis is er voor iedereen die te maken heeft met huiselijk geweld. De organisatie geeft advies en ondersteuning aan slachtoffers, plegers, omstanders en professionals.¹⁴ Veilig Thuis heeft verschillende taken:

- Het is het meldpunt voor (vermoedens van) huiselijk geweld en kindermishandeling. Iedereen – slachtoffers, plegers, omstanders en professionals – kan een melding maken. Via een chatfunctie op de website is Veilig Thuis tijdens kantooruren bereikbaar en telefonisch 24/7. Als iemand Veilig Thuis belt, wordt samen met een medewerker besproken wat er aan de hand is en of er een officiële melding gemaakt wordt. Als dat het geval is, vertelt Veilig Thuis wat er met de melding gaat gebeuren;

---

¹² Genderspecifiek beleid is op veel meer terreinen belangrijk. Zie voor voorbeelden: Atria, [Gendersensitief beleid: Illustratieve voorbeelden](#).

¹³ Landen gaan verschillend om met strafbaarstelling van fysieke en psychische mishandeling. Nederland kent, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Engeland geen specifieke strafbaarstelling voor psychische mishandeling zoals *coercive controle* (dwingende controle).

¹⁴ Veilig Thuis wordt regionaal georganiseerd, er zijn 26 [Veilig Thuis regio's](#).

- Veilig Thuis is er ook om advies te geven en ondersteuning te bieden, zowel aan slachtoffers als plegers, omstanders en professionals;
- Veilig Thuis onderzoekt na een melding of er sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld. Veilig Thuis kan dit zelf doen, of de hulp inschakelen van een lokale hulpverlener. Is er geen sprake van huiselijk geweld of kindermishandeling, dan trekt Veilig Thuis zich terug;
- Is er wel sprake van huiselijk geweld of kindermishandeling, dan zorgt Veilig Thuis voor de juiste hulp. Als er al hulpverleners betrokken zijn bij het gezin, wordt daar altijd mee overlegd;
- Als het nodig is, licht Veilig Thuis de politie of de Raad voor Kinderbescherming in.

2. Lokale aanpak

2.1 Belangrijke rol voor lokaal

Huiselijk geweld – fysiek, seksueel, psychisch en financieel – is de meest voorkomende vorm van geweld in Nederland. Vrouwen zijn de grootste groep slachtoffers. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld en kindermishandeling.¹⁵ Er wordt veel gedaan.¹⁶ De aanpak van huiselijk geweld is onderdeel van de [Wmo](#).¹⁷

De gemeente zorgt voor de samenwerking tussen alle partijen, die een rol hebben bij het signaleren, zoals jeugdzorg, (huis)artsen, onderwijs en politie. Ook levert de gemeente een bijdrage aan het bespreekbaar maken en hulp bieden bij (de aanpak van) huiselijk geweld en kindermishandeling.¹⁸

2.2 Lokale gendersensitieve aanpak

Lokaal valt er op verschillende manieren te sturen op meer aandacht voor gender in de aanpak van huiselijk geweld.¹⁹ Dat kan via specifiek beleid met oog voor gender bij huiselijk geweld. Goede inkoop vereist kennis van de problematiek. Op dit terrein zijn er nog maar weinig bewezen methodes, maar er kan wel worden gewerkt met goed onderbouwde gendersensitieve interventies in relatie tot huiselijk geweld.

Het gesprek met de uitvoerders over gendersensitiviteit bij huiselijk geweld is belangrijk, zowel over de formele afspraken als over het meer informele gesprek met hen. Dat geldt ook voor het faciliteren van kennisverwerving op dit thema en het beschouwen van actuele ontwikkelingen door een genderbri. Monitoring en evaluatie hoort daar natuurlijk bij.

Er zal waarschijnlijk geen partij meer zijn die in het openbaar zal zeggen dat geweld tegen vrouwen en kinderen geen groot probleem is. Verklaringen voor dit geweld en de aanpak daarvan kennen wel grote verschillen, die vaak terug zijn te voeren naar verschillende mensbeelden en ideologie.

¹⁵ College voor de Rechten van de Mens, [Huiselijk geweld](#) en Rijksoverheid, [Factsheets over vormen van huiselijk geweld](#).

¹⁶ Zie voor meer informatie ook de website van de VNG, [Kindermishandeling en huiselijk geweld](#).

¹⁷ In onze [Wmo-handreiking](#) vind je alle relevante informatie

¹⁸ Wet maatschappelijke ondersteuning, artikel 4.1.1, [Veilig thuis](#) en Rijksoverheid, [Aanpak van huiselijk geweld](#).

¹⁹ Movisie, [Aandacht voor gender maakt de aanpak van huiselijk geweld effectiever. Wat doet de gemeente?](#)

Voor de PvdA staat een inclusieve samenleving voorop. Een samenleving waar er plek is voor iedereen en iedereen mee kan doen. Geweld veroordelen wij. Geweld tegen vrouwen en kinderen komt vaker voor dan andere vormen van geweld. Wij kijken daarbij ook naar structurele factoren, zoals de machtsongelijkheid tussen vrouwen en mannen.

2.3 Aandachtspunten gendersensitieve aanpak

De PvdA wil een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dat vereist onder andere dat gemeenten erkennen dat gender, de sociaal-culturele rollen die aan gender gekoppeld zijn en de verschillen in macht die daaruit voortvloeien, een rol spelen.²⁰

Gender adresseren vraagt om specifieke deskundigheid die er vaak (nog) niet is. Het betekent:

- Aandacht voor het effect van rolpatronen, wederzijdse verwachtingen en afhankelijkheden;
- Aandacht voor dit effect op individuen en de manier waarop ze naar zichzelf kijken;
- Aandacht voor het effect van gender op relaties en hoe mannen en vrouwen in een relatie naar elkaar kijken;
- Aandacht voor de verwachtingen omtrent gender die de maatschappij en sociale netwerken (kunnen) hebben van beide partners en hun onderlinge relaties, en de druk die partners hierdoor kunnen voelen.

Zoals gezegd is gender een belangrijke factor in het ontstaan en voortduren van huiselijk geweld. Dat blijkt deels uit verschillen tussen mannen en vrouwen in slachtofferschap van huiselijk geweld en partnergeweld en de gevolgen daarvan. Maar het is ook terug te zien in de verschillen in afhankelijkheden: vrouwen zijn vaker (financieel) afhankelijk van hun partner, wat het voor hen moeilijker maakt om de relatie te beëindigen.

Daarnaast hebben wij in vergelijking met andere Europese landen minder opvangplekken. De noodbedden in de opvang zitten vol. Onder meer doordat er geen doorstroming meer is door de crisis op de woningmarkt.²¹ Door de woningnood zijn de mogelijkheden om snel aan een betaalbare woning te kunnen komen nergens meer voorhanden, ook niet met een urgentieverklaring.

Voor veel gemeenten en regio's zal er een opdracht liggen in het regelen van meer noodopvangplekken, dit is onderdeel van de Wmo. Het is een politieke keuze die voor vrouwen bepalend kan zijn bij de vraag of zij uit een geweldsrelatie kan ontsnappen. De PvdA mag hierbij niet wegstijgen. Voldoende plekken in de noodopvang horen een vanzelfsprekendheid te zijn. Dat geldt ook voor de beschikbaarheid van ambulante hulp. In de veiligheidsdriehoek kan de aanpak van huiselijk geweld, de beschikbaarheid van opvang en hulp en de eventuele gebiedsverboden aan de orde komen, eveneens vanuit een gendersensitieve benadering.

---

²⁰ Idem.

²¹ Nationale Ombudsman, [Vrouwen uit de knel? Het vervolg](#).

Tot slot staat de lokale emancipatiestructuur onder druk. In veel gemeenten zijn vrouwencentra en ontmoetingsplekken niet meer vanzelfsprekend. Dit type activiteiten is vaak wegbezuinigd of ondergebracht in algemeen toegankelijke voorzieningen. Daardoor wordt er weinig gewerkt aan de ontwikkeling van innovatieve aanpakken van huiselijk geweld. In de hulpverlening aan slachtoffers van huiselijk geweld is het inzetten van ervaringsdeskundigheden (een van de pijlers van de oude blijf-van-mijn-lijf huizen) essentieel.

Op dit moment is het onduidelijk of en zo ja hoe het nieuwe kabinet een vervolg wil geven aan het landelijk programma 'geweld hoort nergens thuis'.²² Misschien dat de verleiding voor onze liberale vrienden erin kan liggen dat niets doen heel duur is. Er is immers heel veel geld gemoeid om alle kosten die door huiselijk geweld worden veroorzaakt te kunnen betalen als samenleving.²³ Geld dat je beter in preventie kunt stoppen. Het is belangrijk om ook in de regionale visie de druk op de ketel te houden met betrekking tot het landelijke programma 'geweld hoort nergens thuis'.

2.4 Belang van registratie

Voor lokale politici is het belangrijk om de cijfers te kennen. Weet om hoeveel slachtoffers het gaat in je eigen gemeente, het aantal meldingen dat er is, welke ontwikkelingen daarin zitten en of er genderspecifiek beleid is in de uitvoeringspraktijk. In de uitvoering van het beleid rondom huiselijk geweld is samenwerking essentieel. Hoe goed deze samenwerking georganiseerd is verschilt per gemeente en regio. Zie het kader voor voorbeelden van indicatoren.

De samenwerking begint al bij de eigen ambtelijke organisatie. Wordt er bijvoorbeeld samengewerkt tussen de ambtenaren zorg en re-integratie?²⁴ Hebben de ambtenaren re-integratie ook voldoende kennis over de problematiek rond huiselijk geweld en de genderspecifieke aanpak hiervan?

Economische zelfstandigheid én een dak boven je hoofd zijn voorwaarden voor slachtoffers om uit het huiselijk geweld te kunnen stappen. Het vergroot de sociale weerbaarheid van vrouwen (en kan tegelijkertijd het risico op huiselijk geweld ook vergroten).²⁵ Huiselijk geweld tegen vrouwen en kinderen komt in alle lagen en binnen alle groepen van de bevolking voor. De groep met een laag inkomen, financiële afhankelijkheden en psychische problemen is in de hulpverlening het beste herkenbaar.

Maar dat neemt niet weg dat er ook andere groepen slachtoffers zijn: alleen zijn deze bijvoorbeeld door het hebben van een eigen inkomen beter in staat om uit de situatie van geweld te stappen en hun eigen hulp te organiseren. Deze groepen zijn ondervertegenwoordigd in de cijfers. Bedenk altijd dat het grootste aantal slachtoffers zich niet meldt en wij slechts het topje van de ijsberg kennen.

---

²² Ministerie van VWS, [Programma 'Geweld hoort nergens thuis'](#).

²³ Cebeon, [Maatschappelijke kosten huiselijk geweld](#).

²⁴ Atria, [Een nieuwe toekomst voor slachtoffers van \(ex\)partnergeweld](#).

²⁵ Idem.

Cijfers huiselijk geweld

Om beleid en aanpak te kunnen evalueren zijn goede indicatoren noodzakelijk. Hieronder een rijtje met voorbeelden van indicatoren:¹

	Mannen	Vrouwen
% in Nederlandse bevolking dat afgelopen 5 jaar slachtoffer werd van enige vorm van huiselijk geweld	8%	11%
% slachtoffers van huiselijk geweld in Nederland dat afgelopen 5 jaar slachtoffer werd van partnergeweld	59%	73%
% slachtoffers van huiselijk geweld in reclasseringspopulatie (= casussen waarin het tot strafzaak komt)	14%	85,5%
% financieel zelfstandig volwassenen in Nederland	74%	53%
% slachtoffers van moord en doodslag dat vermoord is door partner	6%	53%

2.5 Samenwerkingsafspraken Veilig Thuis en gemeenten

Als er een melding gedaan wordt bij Veilig Thuis, besluit de organisatie binnen tien weken – een schandalige lange periode als je in een onveilige situatie verkeert – wat de noodzakelijke vervolgstappen zijn en welke door de gemeente aangewezen instelling(en) of professional(s) de vervolgstappen gaan uitvoeren. Gemeenten en Veilig Thuis zijn verplicht om met elkaar samenwerkingsafspraken te maken, zodat de overdracht van meldingen goed verloopt en de veiligheid van de betrokkenen in de melding niet in gevaar komt.²⁶

Voorbeelden van samenwerkingsafspraken:

- [Samenwerkingsafspraken Flevoland](#);
- [Samenwerkingsafspraken Gelderland-Zuid](#).

---

²⁶ VNG, [Factsheet Samenwerkingsafspraken gemeenten en Veilig Thuis](#).

N.B. Bovenstaande documenten zijn willekeurige voorbeelden om te illustreren hoe samenwerkingsafspraken eruit kunnen zien. Deze afspraken zijn geen blauwdruk van hoe het zou moeten.

2.6 Regiovisie aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling

Gemeenten moeten iedere vier jaar een regiovisie ontwikkelen over de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. De visie zorgt voor een beter lokaal en regionaal beleid, waarbinnen alle partijen hun verantwoordelijkheid nemen voor de preventie en aanpak van huiselijk geweld.

De centrale ambitie in alle regiovisies is om huiselijk geweld zo vroeg mogelijk te signaleren en adequaat te reageren, waardoor het geweld zo snel mogelijk gestopt wordt, de schade beperkt blijft en het herstel bevorderd wordt. Gemeenten voeren de regie op de aanpak van huiselijk geweld en maken afspraken over de regionale en lokale verantwoordelijkheden en de inzet van geld.²⁷ Eigenlijk hoort het daarbij om de vraag te gaan: hoe zorgen we ervoor dat vrouwen- en kindermishandeling stopt?

Voorbeelden van regiovisies:

- Regiovisie Hollands Midden 2019-2023, [*Geweld hoort nergens thuis*](#);
- Regiovisie en actieplan Drenthe 2020-2024, [*De volgende stap*](#);
- Regiovisie Zeeland 2019-2023, [*Voor een toekomst zonder geweld*](#).

Voortvloeiend uit de regiovisies, maken gemeenten eigen uitvoeringsplannen om huiselijk geweld en kindermishandeling te voorkomen en signaleren.

Voorbeelden van gemeentelijke uitvoeringsplannen:

- Gemeente Lochem, [*Huiselijk geweld – Uitvoeringsplan*](#);
- Gemeente Diemen, [*Uitvoeringsplan Preventie Huiselijk geweld en kindermishandeling*](#);
- Gemeente Emmen, [*Uitvoeringsplan veiligheid 2021*](#).

N.B. De voorbeelden van regiovisies en uitvoeringsplannen illustreren hoe deze documenten er uit zien in verschillende regio's en gemeenten. Net als de voorbeelden van samenwerkingsafspraken, zijn ze geen blauwdruk van hoe het zou moeten. Regio's en gemeenten kunnen eigen accenten leggen.

2.7 Goede voorbeelden en handige tools aanpak huiselijk geweld

Preventiemedewerkers Amsterdam

Gemeenten zetten op verschillende manieren in op preventie van huiselijk geweld en kindermishandeling. Zo heeft in Amsterdam elk stadsdeel een eigen [preventiemedewerker HGKM](#) (Huiselijk Geweld en Kindermishandeling), die huiselijk geweld bespreekbaar maakt en de drempel naar

---

²⁷ Rijksoverheid, [*Regiovisie*](#).

hulp verlaagt. Met bewoners en organisaties uit de buurt, kijkt de preventiemedewerker wat er nodig is in die specifieke buurt.²⁸

Initiatiefvoorstel gemeenteraad Schiedam

In 2020 nam de Schiedamse gemeenteraad unaniem een [initiatiefvoorstel](#) aan – waar toenmalig PvdA-raadslid Petra Zwang mede-opsteller van was – om huiselijk geweld tegen te gaan.²⁹ Naar aanleiding van het initiatiefvoorstel, is een campagne gestart: Stop Huiselijk Geweld. Doel van de campagne is om Schiedammers bewust te maken van huiselijk geweld en hoe je hier iets tegen kan doen.³⁰

Beleidsnota inclusie Tilburg

Tilburg wil een inclusieve stad zijn, waar iedereen zich welkom voelt. Tegelijkertijd staat – net als in de rest van Nederland – de sociale samenhang onder druk. Om die trend te keren is er samen met bewoners een [beleidsnota inclusie](#) gemaakt. Hierin gaat veel aandacht uit naar (vrouwen)emancipatie en een beetje aandacht naar gendersensitief beleid.

Genderscans Atria

Kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis Atria heeft een [genderscan](#) ontwikkeld die genderstereotypen opspoorde in probleemanalyses, beleidsdoelen en beleidsmaatregelen. Na zo'n scan volgen aanbevelingen om het beleid gendersensitief te maken. In Amsterdam is zo'n genderscan gemaakt van het [re-integratie en participatiebeleid](#). Atria biedt een aantal malen per jaar een [training](#) aan voor raadsleden over het zelf maken van een genderscan voor gendersensitief beleid.

Gendersentieve aanpak huiselijk geweld VNG en college voor de rechten van de mens

De VNG heeft [een aantal aandachtspunten](#) op een rij gezet met betrekking tot een effectieve aanpak van huiselijk geweld. Gendersensitiviteit bij de uitvoering van gemeentelijke taken. Ook het college voor de rechten van de mens vindt een gendersensitieve aanpak van levensbelang om partnergeweld te bestrijden. Daarom hebben ze een [checklist](#) met acties voor lokale politici opgesteld.

---

²⁸ Gemeente Amsterdam, [Preventiemedewerkers huiselijk geweld en kindermishandeling](#).

²⁹ Gemeenteraad Schiedam, [Geweld achter de voordeur, samen stappen zetten](#).

³⁰ Gemeente Schiedam, [Bewustwordingscampagne Stop Huiselijk Geweld van start](#), Huiselijk Geweld, [Schiedam maakt vuist tegen huiselijk geweld](#) en PvdA Schiedam, [Raadsleden PvdA Schiedam spreken zich uit tegen huiselijk geweld!](#).

2.8 Voorbeeldmotie gendersensitief beleid

Motie [vreemd aan de orde van de dag]

De raad van de gemeente [...] in vergadering bijeen op [...],

Constateerende dat:

- In Nederland bijna de helft van de vrouwen fysiek en/of seksueel geweld heeft meegemaakt;
- Eén op de vijf vrouwen fysiek is mishandeld door een (ex-)partner;
- 11% van de vrouwen te maken heeft met seksueel geweld door een (ex-)partner;
- 3% van de vrouwen het afgelopen jaar uit angst voor geweld het eigen huis wel eens vermeden heeft;³¹
- Er in Nederland een genderneutrale aanpak is van huiselijk geweld en dit ten koste gaat van de adequate bescherming en ondersteuning van slachtoffers.³²

Overwegende dat:

- Geweld tegen vrouwen een schending van de mensenrechten is;
- Om de uit het Verdrag van Istanbul volgende verplichtingen na te komen en geweld tegen vrouwen te bestrijden, het van belang is dat er meer aandacht is voor het genderperspectief om bewustwording te vergroten van gendergerelateerd geweld;³³
- De gemeenteraad van [gemeentenaam] de verantwoordelijkheid neemt om de verplichtingen uit het Verdrag van Istanbul na te komen en een medestander is in de strijd tegen geweld tegen vrouwen en kinderen.

Spreekt uit dat

- De aanpak van geweld tegen vrouwen en kinderen een prioriteit is van de gemeenteraad van [gemeentenaam].

Verzoekt het college om:

- Voor de aanpak van huiselijk geweld genderspecifiek beleid op te stellen.

En gaat over tot de orde van de dag.

Namens de fracties van [...]

*Deze handreiking is geschreven door **Sofie Kuilman** en **Jacqueline Kalk**, met input van **Paula Thijs & Mickey Steijaert** (Atria), **Ineke Boerefijn** (College voor de Rechten van de Mens), **Kirsten van den Hul** en **Joyce Langenacker**. De eindredactie was in handen van **Jan Erik Keman**.*

---

³¹ Atria, [Geweld tegen vrouwen: feiten en cijfers](#).

³² Atria, [Kritiek op genderneutraal beleid geweld tegen vrouwen](#).

³³ VNG, [Het verdrag van Istanbul](#).